

BESZÉLGETÉSEK A BALTAZÁR SZÍNHÁZRÓL

ŐK MINDENBEN MÁSONK

„A gyerekek.” Így beszélnek róluk. A művelődési ház igazgatónöje, a színházi ruhátáros, a büfés, a nézők, a rendezőjük. A filmrendező is. Aki szerint ő ugyanilyen volt gyerekkorában, csak aztán felnőtt és elromlott. Ok úgy maradtak. Pedig huszonöt éven felül lehet az átlagéletkoruk.

A gyerekek... Így talán a kívülállónak is érthető, hogy huszonévesek miért vannak felnőttek felügyeletére bízva. Szülőkére leginkább. Illetve a sérült gyerekeket nevelő átlag szerint az egyik szülőére. Többnyire az anyáéra.

A gyerekek. Így szólítja őket minden művész-tanár. Van belőlük néhány. A színpadi-mozgás-, a művészibeszéd-, a hangképzés-és ének-, no meg az aikidotanárr. Nincs ebben semmi különös. A tanárnak a növendékek a gyerekei is.

- Amikor gyerek voltam, szemetes akartam lenni, és színész lettem - mondja magáról, egykori álmairól Réka. Hárman állnak a függöny előtt. Csillogó, flitteres estélyi ruhában, csipkében és brokátban, ahogyan a jelmeztervező rájuk álmodta. Réka sántít egy kicsit. Szemetesnek biztosan nem vették volna fel. A csipőficam ott nem jó ajánlólevél. Marad az égszínkék estélyi ruha, a csigákba rakott gesztenyebarna haj, amelyet a fodrász fűrtönként tűzött föl, és a válogatott francia make-upok, amelyekkel a sminkes majd egy órát festegette-színezte Réka arcát. Mindent az égszínkék estélyi ruhához igazítva. Ez persze csak előadásnapokon van így. Réka egyébként naponta színészként jár egy színház nevű munkahelyre, és havi fizetést, illetve gázsit kap. Réka munkahelye a Baltazár Színház. Közvetlen főnöke Elek Dóra. Munkáltatója az Összefogás Szövetkezet. Havi illetménye húszezer forint plusz járadékok.

Ha az a színész, aki színpadon játszik, és játékának hatása van, akkor a Baltazár Színházban fellépők színészek. Ha bájosak akarnának lenni, hasonlatosak a kollégákhoz, ha utánoznának, úgy tennének, mintha, és a sajnálkozásra építenének, azt a nézők nem bocsátanák meg nekik.

REGŐS PÁL MOZGÁSMŰVÉSZ

- Nem lepett meg, amikor Elek Dóra megke-resett. Régről ismerjük egymást. Odaadta a gyerekekről készült televíziós filmet, és én természetesen, ahogyan kell, beléjük szerettem. Pontosabban abba a munkába, amelyet Dóra végez velük.

- Hogyan fogott hozzá?

- Meg kellett ismernem őket. Képzeld el, amint az óra végén egy vonalba állítom őket, arccal felém. Van egy kis dobom, azon verem a ritmust. Nem szabad rögtön elindulniuk, előbb át kell fürdetniük magukat a hangokon, és amikor érzik a ritmust, elindulnak. Szépen, ütemre. Egy ütés, egy lépés. Egy éve ez még megoldhatatlan feladatot jelentett számukra. Lemaradtak, elkeveredtek, mentek össze-vissza, a ritmustól teljesen függetlenül. Egy év, és a vonalzót hozzájuk lehetne igazítani.

- Mitől?

- Mindig a személyiségből indulok ki. Abból, hogy mindent át kell futtatniuk ön-magukon. Nem csak a ritmust, amire lépniük kell. Hanem bármit. Legyen az pszichotechnikai gyakorlatnak fölkerekített színésztréning vagy testtechnikai gyakorlat. Nem utánozniuk kell engem, hanem saját maguknak ráta-lálniuk arra, amit mutatok. Ezt úgy hívjuk: belülről indítani. A követelményeimet igazítom az ő fizikai és szellemi lehetőségeikhez. A stílusomat nem. Ahogy múltak a hónapok, egyre keményebb vagyok velük, sőt! Előfordult az is, hogy kizavartam valakit. Az egyik kislány olyan mélyen el van veszve, hogy szinte kilátástalan megtalálni. Ha csinál valamit, csak a szereplés kedvéért teszi. Nekem nem több öncélú magamutogatásnál. Ha kritizálok, megsértődik, sírógörcsöt kap, és ki-rohan. Nem jutok dülőre vele. Mindeközben a testtechnikai gyakorlatokban kiváló.

-Ha jól meggondolom, mindannyian nagyon is elveszettek. Ez nyilván meghatározza azt is, hogy milyen feladatok adhatók nekik.

- Mindig vigyázok rá, hogy a saját élményeiket hasznosítani tudják. A munka minden perce koncentráción és önfegyelmelen alapul. A kulcsszó: a befelé figyelés. Nem hiszem, hogy értették volna, amikor először mondtam nekik. Most ha csak rám néznek, ez az első szavuk. Akár köszönés helyett is. Magadra figyelj, lásd magad! Mint egy filmen. Aprócska etüdökkel kezdtünk. Olyanokkal, hogy nézz meg egy képet a falon.

-Nincs kép, és nincs fal.

- Fiktív minden. Nekik kell elképzelnük. Az óra tízperces bemelegítéssel kezdődik. Ezen ne valami gimnasztikát értsen. Járunk körbe, és levezetjük a külvilágot, ami bejön velünk a terembe. Alkalmassá tesszük magunkat a munkára. Ilyenkor tudom Daninak megmutatni, milyen kacsáva jár. Ha megéri, és elkezd kijavítani, azt is megéri, ahogyan változik az egyensúlyérzése. Csak attól, hogy nem rakja a lábait egymás elé. Aztán el-

telik a tíz perc, megállnak, és jöhetnek a feladatok. Metró, villamos, útközben beszélgetsz a mamáddal, meglátsz valamit, esik a hó... mondom, apróságok. Aztán megérkezel, bejössz, itt vagy. Minden valóságos és megfogható. Föloszlik a kör. Ezen az úton szépen el lehet jutni a bonyolult csoportos térforma-érzékelésig. Ma már követni tudják a térben is mindazt, amit síkban fölrajzoló a táblára. Érzékelik a teret. Őszre tervezek velük egy gimnasztikai bemutatót a Szkénében. Megérdemlik. Hihetetlenül szorgalmasak. Nemegyszer hallok a szülőktől, hogy otthon is gyakorolnak.

-Van ennek az egésznek, a maga munkájának köze bármiféle terápiához?

- Színházpedagógus vagyok. Tehát a gyerekekkel színházi munkát végzek. Ugyanakkor gondolkodom azon, hogy ha az én belső koncentráción alapuló rendszerem felfogható a számukra, akkor lehet, hogy az egész átültethető, adaptálható. Még nem tudom. Mindig azt gondoltam, hogy az én tudományomat bármelyik egészséges test és lélek elsajátíthatja. Sőt, a nem egészséges is.

-A Baltazár Színház színészei tehetségesek?

- Ha abból indulok ki, hogy az igazi tehetségnek meg kell szabadulnia saját személyisége súlyától, akkor nem tudok válaszolni a kérdésre. Ha a szenzibilitásra vagy a személyiség kisugárzására gondolok, akkor tudok. Mert őstehetségek vannak köztük. Am abban nem hiszek, hogy tőlük távol álló figurákat létre tudnak majd hozni. Mindig magukból fognak építkezni. Gyönyörű és igaz dolgokat lehet alkotni velük. Zsálab lunaltábih lésebb élefasziv. Balázs hibátlanul beszél visszafelé. Ugyanabban a tempóban, mint odafelé. A nyakán lévő metszés emlékeztet csak arra, hogy egyszer nagyon régen, még gyerekkorában percekét tölthetett el lelegzetvétel nélkül. Az oxigénhiány elmosta az esélyét arra, hogy idegen nyelveket megtanuljon. De meghagyta az igényt. Balázs idegen nyelve a visszafelé magyar. Bár rajta kívül nem érti senki, mégis azonnal az érdeklődés középpontjába kerül tudományával. Ott pedig szeret lenni. Szatén térdnadrágban, lakkcipőben, csipkésben-fodrosban lép a színpadra. Természetesen visszafelé magyarul köszönti a közönséget. Ő a játékmester. Elvezi a ráirányuló figyelmet, a lámpák fényét. Felszabadult, mondanám, ha nem tudnám, mennyire felszabadult tud lenni napközben, amikor mókamesternek hiszi magát. Ez a srác. aki imád köz-

Taligás Anna és Vörös Ferenc

bedumálni, beleszólni, túltengeni, most egybeöntve áll a színpadon. Egyébként - szabadkozott - első olvasás után nem tudta hibátlanul, fejből elmondani Nagy László Ki viszi át a szerelmet című versét. Csak másodsorra. Újabban zongoráznia tanul.

GYÖRY FRANCISKA SZÍNÉSZ

- Elek Dórát gyerekkora óta ismerem. Akkoriban keményen sportolt. Nagyon fegyelmezett, kemény, elszánt ember. Hála Istennek humorérzékkel. Amikor tavaly megkeresett, éppen az ő személyében láttam a garanciát arra, hogy nem valami talmi ügybe keveredek.

- Miért mondtál igent?

- Amióta nem játszom színházban, azt veszem észre, hogy az élet egyre inkább a pedagógia felé lökdös. Rádásul eredményeim is vannak. Egyre jobban izgatott a kérdés, vajon mihez tudok kezdeni velük. Tudtam, hogy nehéz beszédüek.

- Kértél valakitől segítséget?

Egy gyógypedagógus barátomtól, aki azt tanácsolta: felnőttként kell kezelnem őket. Azt nem mondta, hogy egészségésként is. De felhívta a figyelmemet várható érzelmi megnyilvánulásaira. Az érintésekre, ölelésekre, a testi közelség igényére. Azt tanácsolta: fogadjam el, és próbáljam meg viszonzni. Nem esett nehezemre.

- Nem gondoltál arra, hogy talán egy logopédus jobban megfelelne?

- A gyerekeknek nincs beszédhibájuk. Ha van, csak olyan, amilyen minden más, normális embernek. Hadarnak, hebegnek, mert gondolatlulásaik vannak. Ugyanazt a tananyagot veszem velük, amit a Zeneakadémián tanítok. Bár előfordulnak kisebb kitérők. Hamar rájöttem, hogy amit csak lehet, mozgáshoz kell kötnöm. Fogékonyabbak rá. A beszéd is ritmus.

- Minden tanár (már ha jó) improvizál, és az adott közösségre alkalmazza a reguláit.

- O, előfordult, hogy amikor megérkeztem, éppen slágereket énekeltek együtt a magnóval. Kezükben mikrofonnal.

is mondani mikrofonba. Sikerült. Akkor tanultam meg, miképpen tudok alkalmazkodni a hangulatukhoz. Mit mondjak, hamar elvettem a Nemzeti Alaptantervet.

- Tanultak maguktól is verseket?

- Rengeteget.

Különösen a megzenésítetteket. Ezekről lebontottuk a dallamot, és rendes versként foglalkoztunk velük. Aztán tanultunk hozzájuk újakat. Am't nem tudok elérni a zeneakadémiai tanítványaimmal, azt velük másfél óra alatt véghezvittem. Hét különböző Nagy László-verset tanítottam meg nekik. A foglalkozás végére mindenki mindet tudta. A négyosorosokat és a hosszabbakat is.

- De értik is?

Mindig visszakérdezem. Tévedhetetlenül eligazodnak a képek világában. Bármí jöhet, ami absztrakt.

- Dóra bevont a színpadi munkába?

- Igen. Az utolsó két hétben ültem a próbákban, figyeltem, hogyan alakul a dolog. Pokolian érdekes volt. Bár abba nem szólhattam bele, hogy szövegeket vett el attól a sráctól, aki talán a legtökéletesebben mondott verset. Hitelesen, megélten. Hiába, a rendezői megfontolások... Nagyon sajnáltam.

- Nincsenek köztük színészi rivalizálások?

- A világon semmi. Imádják egymást, figyelnek egymásra. En még ilyen szeretetteljes, jó társaságban életemben nem voltam.

- Esetükben igazi színészi tehetséggel van dolgod?

- Nem véletlen, ha valaki jól tud megállni a színpadon. Ösztönösen az egész testfelületét mutatja a közönségnek, olyan síkokban mozog, amire másokat tanítani kell. De az önmagában még nem lenne elég, hogy élvezik a közönséget, bár ez sem kevs. De közvetíteni is tudják a belső tartalmakat. Csak ülök és figyelek, ahogyan háromszor egymás után lejátsszák az előadást. Tökéletes fegyelemben, átélt koncentrátsággal. Mindenki teszi a dolgát. Úgy éreztem magam, mint egy profi színházi. Csak én nem voltam színpadon. Nórika énekel. A haja csigákban felbodorítva, csattal rögzítve a feje búbján. Ruhája vállpántos szatén, combközépig érő túllfodrokkal. Nórika megnőtt. Eddig csak egy magas kislány volt. Főnt a színpadon titokzatos dízőként hordozza magát. A feje fölsszegve, a háta egyenesre húzva. Nyugodtan visszatehetné az orrára a szemüvegét, semmit sem rontana a hatáson. Nórika szép és vonzó. Ilyen lenne, ha nem jöttek volna a vírusok.

Zsazsa Tax országszerte ismert díző. A legmeghatározóbb nőimitátor a szakmában. Toalettjei, parókái irigy könnyeket csalnak női nézői szemébe. A Baltazár Színház tagjai Zsaszát pulóverben, nadrágban, kopaszon ismerik. A premieren mellényes öltönyben jelent meg. Azt mondta: szörnyű viselet, de a premiért meg kell tisztelni. A gyerekeket és a nézőket is. A tisztelet pedig azt parancsolja, hogy Dánielnek öltözzön.

ZSAZSA TAX ÉNEK- ÉS HANGKÉPZŐ TANÁR, ELOADOMŰVESZ

- Elek Dórát a Friderikusz-show-ban ismerem meg. Szerkesztett, szervezett, sziporkázott, fegyelmet tartott. Amikor megkeresett,

Kudasi Réka, Fehér Dániel és Kovács Vera

hogy tanítsam énekelni a gyerekeket, megíjédtem. Azzal bátorítottam magam, hogy Elek Dóra tudja, mit csinál. Talán azt is megérezte bennem, hogy mint minden egyedül élő ember, vágyom a közösségre. Az első órán már az volt a benyomásom, hogy ennyi tiszt-ta szempár még sosem nézett vissza rám. Le-het, hogy túlértékelem őket, lehet, hogy túl sok szépséget látok beléjük. De, sajnos, ismerem az embereket, és ezért megrendített a tisztaságuk, az a természetesség, ahogy elfogadtak engem. A természetességgel együtt jár az őszinteség. Az, ahogyan a maguk módján tudomra adják: velük nem lehet szárgulnani. Biztos alapokat kell teremtenem az utánam következőnek. És a gyerekeknek is, hogy biztonságérzetük legyen.

– Tudtad, hogy miben áll a fogyatékoságuk?

– Csak azt tudtam, hogy nagy türelmet igényelnek. Eddig is türelmesnek tartottam magam, de most sokkal inkább az vagyok. A tolerancia és az empátia velünk született nemes tulajdonságok. Nem olyan nagy ügy, hogy nekem jutott belőlük, hál' istennek. Képzeld el nélkülik! De most úgy érzem,

megsokszorozza erőmet.

– Sikeres munkáról beszélsz. Mi a siker?

– Ha egy koordinációs gyakorlatban egyszerre tudják elkezdni a mondókat, azt tapsal kísérik, és a bal lábukkal elindulnak. Azt nem tudom, hogy ez sok-e vagy kevés. Van egy csomó kulcs a kezemben. De nem tudom, hogy melyik kihez tartozik. Most próbálgatom. Pedig alig várják, hogy ráakadjak, és hidd el, minden segítséget megadnak, hogy megtaláljam.

Belváros. Váci utca. Az Oestermann-szalomban a vevőkör visszafogott eleganciával piszkál a fogason lógó, biztos izléssel kiválasztott ruhák között. A tévedés kizárva. Mindenki tudja, mit kap, mit vár, és miért jött pont ide. A szalon mögötti helyiségben színházi jelmezeket készítő varróműhely. A Baltazár Színház tagjai befordulnak az üzletbe. A revésre szoláriumozott pultbábák védekezésén tartják szemük elé világoskék, matricás műkörmeiket. A látvány sokkolja őket. Nem kaptak üzletvezetői utasítást arra nézvést, hogyan kell viselkedniük, ha a Száll a kakukkból megérkezik a turistabusz.

A Baltazár Színház tagjai eltűnnek az üzlet mélyén a varroda irányába. Illedelmes köszönések, többnyire csokolomok. Döbönt tekintetek emelkednek föl a bársonyok, brokátok, csipkék mögül. Amikor a jelmeztervező lediktálta a méreteket, már akkor gyanút fogtak, hogy talán a Wagner-énekesnő-képző óvodai ballagására rendelik a ruhákat. Erre most tessék, itt vannak életnagyságban. – Magának miért nem varrunk? – próbálkoznak Elek Dórával, majd legyintenek. Pedig a próbababa pont az a méret. Anna percek óta csak négy-kézláb közlekedik. Valahogy úgy jött ki.

– Kinek lesz az esküvői ruha? – Neki – mutat Dóra a csipkék alól ki sem látszó lányra. A hófehér uszály, a túllhabok megteszik a hatásukat. Anna fölkászálódik. Szilvi háromnegyed órája áll mozdulatlanul, faarccal a tükör előtt. Tűzik, fércelik, igazgatják. Amikor végre leveszik róla, átöleli a varrónőt. – Köszönöm – suttojja. A varrónő lekönnyezi a brokátot.

Ezen a napon Zelki János és kamerája nem kísérte a Baltazár Színházat.

ZELKI JÁNOS SZERKESZTŐ-RENDEZŐ

– A Baltazár Színházról forgatott filmjével elnyerte az 1998-as Filmszemle dokumentumfilmfesztivál fődíját. Hálás téma, szokták erre mondani. Sikergyánús történetnek látszott kezdettől fogva.

– Az keltette fel a figyelmemet, hogy hirdetik a lapok a talán fogyatékosnak nevezett színházak országos találkozóját. Aztán kiderült, hogy ezek jórészt szavalóköri, nem társulatok. Akkor szólt valaki, hogy Elek Dóra szervezi a társulatát. Föhlívtam. Azt mondta, profi színházat akar hosszú távra. Rögtön magára haragított egy csomó embert, mert akiben nem érzett tehetséget, azt eltanácsolta. Azt mondták, mindenkivel kell foglalkoznia. Ő meg nem akart. Dóra nem terapeuta, hanem színházi ember. Akkor már nyilvánvaló volt, hogy húsz percnél hosszabb filmet kell forgatni.

– Hogyan szedtél össze olyan stábot, amely hozzád hasonlóan gondolkodik?

– Jószérint azt sem tudom, én hogyan gondolkodom. Ha valaki a világ különösségei iránt érdeklődik, ennyi már elég. Itt olyan fiúk-lányok vannak, akikre a világ más szerepeket osztott. De ha egy rövid időt eltöltesz velük, nincs olyan érzésed, hogy kevesebbek volnának. Mások. Ok mindenben mások.

– Hogyan szokták meg a kamera állandó jelenlétét?

– Egyszerűen nem vettek róla tudomást. Keresztülnéztek rajta. Mintha ott se lenne. Mi több várható egy dokumentumfilmtől?

– Akkor mitől lesz lámpalázuk, mitől kezd izzadni a tenyerük? Mi az, aminek meg szeretnének felelni?

– A legelső próbától elteltéig – ahol attól is megrettentek, hogy az ajtóból bejöjjenek a szoba közepére, és nyolc társuknak hangosan elmondják a nevüket – nem láttam izgulni őket.

– Mikor hitted el, hogy ebből színházi előadás lesz? Mert a film akkor is elkészült volna, ha Elek Dóra vállalkozása megbukik.

– De akkor rossz film lett volna. Bár voltak

bukásra utaló jelek - hiszen egyes szülők kivették a gyereküket -, biztosan éreztem, hogy lesz színházi előadás. Elsősorban Dóra iszonyú elszántságából. Láttam, hogy vérprofi. Azt csinálja, amit kell, olyan hangon beszél velük, amire vevők - létrejött a kontaktus. Amit viszont a gyerekek tudnak mindenki másnál jobban, az a színpadi ösztinteség. Eb-ben senkivel sem mérhetők össze. A színésznek nincs nagyobb feladata, mint hogy teljes valójában jelen legyen, akár csak egy mondatban is. Ok meg egyszerűen nem tudják másképpen csinálni. Lehet, hogy valamit ötvenszer kell elpróbálniuk, de ha egyszer rátaláltak, akkor már nem megy nekik másképp.

Sándor félmeztelen. A nézők tekintete élvezettel kószál a felsőttestén. Hason csúszva jelenik meg a félsötétben a jobb első takarásból. Hátán hurcolja Erzsikét. Alighanem az anyját. Erzsike éjsötét estélyi ruhája szinte teljesen befedi Sándort. Nincs alóla menekvés. Sándor harmincéves. Elvégezte a Kandó Kálmán Műszaki Főiskolát, hat évig számítógépesként dolgozott egy laktanyában. Az anyja a mai napig nem tudja, hogy Sándor otthagya az állását, és fölcsapott komédiásnak. Az éjsötét estélyi ruha tetőtől talpig betakarja. Megpróbál alóla újból megszületni, de megint csak alatta találja magát. Mostanában angolul tanul. Erzsike közben telesírja az éjsötét brokátot. Szörnyű zavarban van, ahogyan Sándor emelgeti rajta a szoknyát. Először csak a bokája van kint, aztán térde, végül a combjai is. Sándor meg alábújik. Magára húzza a nehéz harangszoknyát. Erzsike érzi a kuporgó Sándort, és sír. Szégyelli magát. Ha Sándornak lenne szoknyája, Erzsike legszívesebben alábújna. Milyen lehet, ha valakit agyonnyom a szeretet? Erzsike nem tudja. Az ő anyja kirakta őt a hóba, egy szál kis ingben. Nem kellesz, mondta a hároméves kislánynak. Erzsike negyven éve érzi csupasz karjain a hideget. Milyen jó meleg lehet a földig érő brokát szoknya alatt.

SZEKERES ERZSI, A CSÖMÖRI ÖSSZEFOGÁS SZÖVETKEZET ELNÖKE

- Néhányan mára színház beindulása előtt is itt laktak, dolgoztak. Anna az egyik műhelyben, Erzsike a konyhán. S amikor Dóra feltűnt, nagyon sokan jelentkeztek a különböző műhelyekből. Később annyira tisztán érezték, ki az, aki nem ez irányban tehetséges, hogy maguktól eltűnédeztek. A mostani létszám nagyjából Zelki filmjének vetítése után alakult ki.

- Véletlen egybeesés lenne?

- Természetesen nem. Mindenhol akad valaki, aki a maximális hatalmat próbálja kivívni magának. El is ment a falig. A közösség egyszerűen kivetette magából. Másokat a szülei nem engedtek, bár ezt mindig tagadták.

- Gondoltad volna, hogy itt, Csömörön színészi tehetségek lapulnak?

- Lapulnak?

Meglátszik az egész életükön. Annácska az összes szabad idejében szerepet játszott. Először csak másolt. Amikor a Dallas ment a tévében, Annácska tökéletes mását adta az alkoholista Samantha-nak. Bemászta az összes szomszédos kerítést, és nagy megjelenítő erővel hozta az előző esti Samantha-történeteket. Pechünkre a jelenet

arról szólt, hogy a holtrészeg nő valami hajléktalanba kapaszkodik. A hajléktalan szerepét Annácska a kerítésre osztotta.

- Es ivott is?

-

Dehogy.

Színjőzanan játszott. Aztán jöttek az egyre elvontabb szerepek és szituációk. De mégsem kapcsolódott be azonnal a munkába, hanem kérette magát. Ő művésznő, akit hívni kell. Szerencsére egyre többen hívták.

- Mennyire bolygatta meg az életüket az, hogy ez a meghatározhatatlan munkahely létrejött?

-

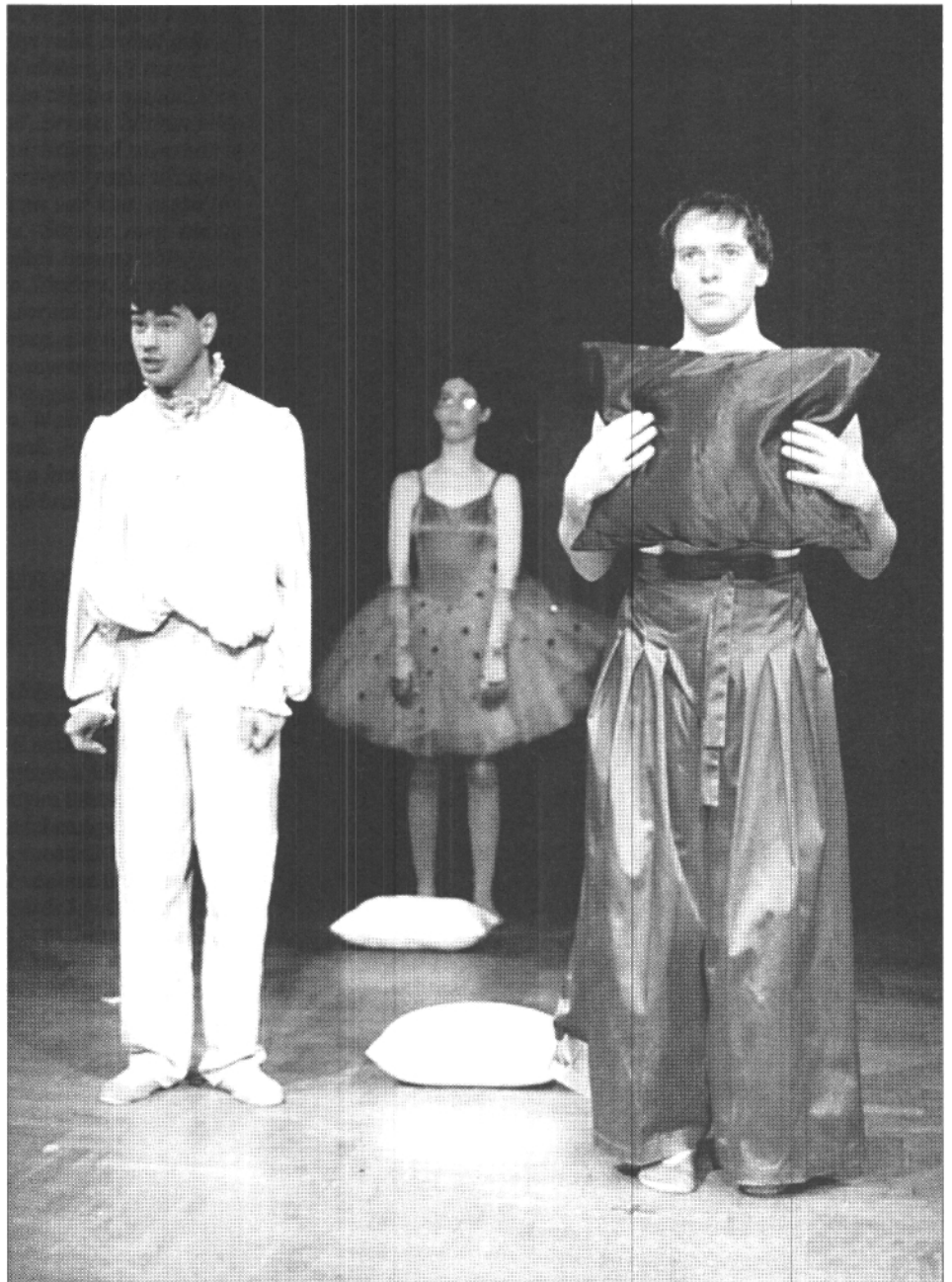
Semennyire.

Itt semmi jelentősége nincs annak, hogy valaki színészként dolgozik, vagy kontakta-alkatrészeket rak össze. A mi megfogalmazható célunk az, hogy mindenki a helyén legyen. A segítő is, a sérült is. A színház nem több, mint a választható munkahely-lehetőségek egyike. Négyórás minimál-Elek Dóra, az elszánt. Gyerekkorában élsportoló volt. Aki egyszer megszokta a fegyelemmel elegy önsanyargatást, attól sok minden kitelik. Dórában működik a dac: ha nem

kell Pesten az egyetemnek, akkor jöjjön Párizs! Négy évig takarítás, vasalás, gyerekvigyázás Párizsban. Néha egy kis tolmácsolás, csak hogy ne fáradjon el az intellektus. Közben egyetem. Színháztudomány-elméleti szak. Az ötödik évben végre ösztöndíj. Kevés szabad idejében színházat csinál. Rendez, és az Avignonban éppen útjába eső japánoktól három évig buto-technikát tanul. Aztán egy fesztiválon meglátja a belga társulatot. Az a színház csak fogyatékos színészekből áll. A hatásuk lenyűgöző. Az egyetem után Elek Dóra hazajön Párizsból. Ot évvel később a belga társulatot elhozza Pestre, a Szkénébe.

ELEK DORA, A BALTAZAR SZÍNHÁZ RENDEZŐJE

- Dolgoztam a Friderikusznál. Amíg önállóan működhettem, addig élveztem is. Aztán meguntam. Elég volt. Fél évig nem csináltam semmit, nem találtam a helyem. Akkor levelet írtam a belgáknak. Három hónap múlva már ott ültem a próbájukon. Egy hétig figyel-

Ócsai András, Kántor Nóra és Kozma Bognár Sándor (Vancsó Zoltán felvételei)

INTERJÚ

tern őket, és közben azon törtem a fejem, hogyan kerülhetnék ilyen viszonyba emberekkel. Különleges dolgok történtek, el voltam varázsolva. A sokszorosát kapod a rendes színházi élménynek, mert folyamatosan intenzív kapcsolatban vagy a résztvevőkkel. Hazajöttem, meghívtam őket, közben elkezdtem a saját társulatomat szervezni. Kerestem a kapcsolatot a fogyatékosintézetekkel, hírdetéseket ragasztottam. Nem jött senki.

– *Nem jutott eszedbe, hogy esetleg nem értesz hozzá?*

– Fel sem merült bennem. Engem a szín-ház mágius, rituális jellege érdekelt. Az a helyzet, ahol belőlük sámán lehetett volna. Végül egy, a Friderikusból ismerős fogyatékoscsoporttal elkezdtem a munkát. A Balta-zár ősmagja belőlük áll. A többiek meg jöttek, ahogy kíváncsiak lettek. A foglalkozások nyitottak voltak mindenki előtt. Január-ban kezdtünk, és áprilisban már csatlakoztunk Szekeres Erzsiekhez. Perceken belül ugyanarról beszélünk.

– *Profi társulatról?*

– Az első perctől kezdve. Ma is úgy képelem, hogy létre kéne hozni egy állandó gazdasági bázist. Egy társületet, mondjuk, egy éttermet. Akkor az étterem el tudná tar-tani a színházat. Amíg ez nincs, addig marad a pályázat. Tavaly három és fél millió forintot szedtem össze. Az idén még nagyon keveset. Csak a jelmez ötszáznyolcvanezerbe került, plusz a tervezési díj. Fizetek a tanároknak is. A sminkesnek, a technikusnak. Csak a szín-padot kapjuk ingyen a művelődési háztól.

– *Hogyan zajlottak le a felvételek?*

– Biztosan éreztem, hogy ki kell, és ki nem. De visszafogtam magam, mert azt akar-tam, hogy a szelekció magától működjön. Most már más a helyzet, hiszen létrejött a csapat. Most már csak az maradhat, akit ők bevesznek.

– *Tudom, jószívűek, nincs köztük rivalizálás.*

– Ne viccelj. Meg tudnák gyilkolni egymást, főleg a lányok. Amikor Sanyi Annával táncol, Szilvi valósággal elroncsolódik belülről. Bár ez tényleg nem színészi rivalizálás. Hanem csak női. Csak! Hogy Dani miért fogta meg Réka mellét? Mondom, nem Dani fogta meg Rékát, hanem a királyfi a királylányét. Akkor aztán megértik. Nem tudom, miért, de velük sokkal jobban izgat minden. Két keresztet ír a neve helyett, és mégis letaglózó hatást tesz rám.

– *Az előző előadások címe: Ébredések, a mostanié: Tollasbál. Miért kavarogsz az álmaik körül?*

– Meg akartam fejteni őket. Lehet, hogy egyszer majd egy megírt darabhoz nyúlok, de most ők érdekelnek. Másfél évig írtam velük álmnaplót. Igaz álmokból álltak össze az etűdök. Nem jutott mindenkire a saját álma. Azért színészek, hogy eljuttassák a másét is. Nem csak azt tudják, ami bennük van. Tudnak figurát teremteni. Belőlük kiindulva akarok színházat csinálni.

– *Ami a próbán egyszer sikerül, mitől fog legközelebb is?*

– Attól, hogy színészek. Átérik ennek a felelősségét, és eszerint működnek. Tudatosan figyelnek magukra. Nemcsak próbán, otthon is. Mert már tudják, hiszen tapasztalták, hogy ami történik velük, annak az emlékező, bármikor

– Mindazt át akartam adni nekik, ami számomra fontos. Amit én is kaptam valamikor. Így válogattam össze a tanáraikat is. Tavaly elvittem hármójukat egy buto-kurzusra. Fantasztikus volt. Ezt még valahogy meg kellene szerveznem. Mindenre képesek. A *Tollasbált* sem azért próbáltam velük ennyi ideig, mert ők ilyenek, hanem mert ez volt a ritmusunk. Tavaly öt napig itt volt nálunk négy képzőművész Franciaországból. Az első napon álmokat rajzoltattam mindenkiel, a másodikon ruhát és maszkokat terveztettem velük, a negyedik nap díszletet, és az ötödik nap két óra alatt csináltam egy előadást, amelyet közönségnek is bemutattunk. Akkor ez volt a ritmusunk. Most már vidéki tumékat szervezek nekik, és egy nyárit Lengyelországba. Fogják tudni, hogy kik vagyunk, mire számítsanak. Ezt majd megszervezem. Már nem tudom elképzelni az életemet nélkülük. Mindennem tőlük függ. Bármit csinálók, körülöttem van tizenegy ember. Ha férjhez mennék, tizenegy gyermekes családanya lennék.

SÁNDOR ERZSI

Megjelent a

TÁNC
művészet

legújabb száma!

A tartalomból:

Jálics Kinga: *Interjú Bretus Máriával és Hetényi Jánossal*

Major Rita: *II. Győri Táncfesztivál*

Mátai Györgyi: *BUDAPEST*
– operagála 2000

Hézsó István: *Bach + tánc*

Kaán Zsuzsa: *Amerikai táncpanoráma*
– II. rész

A Bajadértól a Fosse-ig

ELŐFIZETŐI FELHÍVÁS

Kellemetlen bejelentést kell tennünk: 2001. január elsejétől a lap példányonkénti ára 192 forint helyett 292 forint lesz. Az áremelés okairól ugyanazt mondhatjuk, mint eddig: papírrak, nyomdaköltségek, infláció.

A szerkesztőség azonban mindent megtesz azért, hogy olvasóit megtartsa, sőt, hogy olvasótáborát növelje. Január 1-jétől változik az előfizetési díj is: egy évre 3000 forintért fizethetnek majd elő. Ezért olvasóink tizenkét számot, valamint egy különszámot kapnak, vagyis körülbelül tíz szám árért tizenhárom számhoz juthatnak hozzá.

További kedvezményt kínálunk azoknak, akik december 15-ig fizetnek elő a SZÍNHÁZ-ra, ugyanis ők az idén érvényes előfizetési díjért, azaz

1920 forintért

biztosíthatják jövő esztendőre is lapunkat, amely előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál és a Levél- és Hírlapüzletági Igazgatóságnál (LHI) 1900 Budapest, Orczy tér 1. közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással LHI 11991102–02102799–00000000 pénzforgalmi jelzőszámra, illetve a SZÍNHÁZ szerkesztőségében (1126 Budapest, Németvölgyi út 6. III. 2., telefon: 214–3770) személyesen vagy telefonon, vagy átutalással (10402166–21624669–00000000).

ÉLET ÉS ●
IRODALOM

IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

Szeretnénk Önt is olvasóink táborában üdvözölni, egy viszonylag szűk, ám rangos szellemi kör tagjai között.

Szerzőink, akikkel a lap olvasása révén megismerkedhet, a kortárs irodalom, publicisztika és grafika élvonalbeli képviselői.

Pénteken keresse az újságárusoknál, vagy fizessen elő az ÉS-re!

Előfizetési díj egy évre: 7894 Ft, fél évre: 4200 Ft, negyedévre: 2240 Ft

Megrendelem az ÉS-t.....pld.-ban.....időtartamra

Kérem, küldjenek részemre előfizetési csekket.

Név:.....

Cím:.....

A megrendelő szelvényt kitöltve küldje vissza címünkre
1089 Budapest, Rezső tér 15. Tel.: 303-9211. Fax: 303-9241